

Interdisciplinarni skup o vrednovanju kulturne i religijske različitosti hrvatskoga društva

ZAGREB - Interdisciplinarni znanstveno-stručni skup "Međukulturalni i međureligijski dijalog: pozitivno iskustvo Hrvatske u europskom kontekstu" održava se u utorak u Muzeju Mimari, a glavna mu je nakana vrednovati kulturnu i religijsku različitost kao sastavni dio hrvatskoga društva.

Skup su zajednički organizirali Ministarstvo kulture i Hrvatsko povjerenstvo za UNESCO, održava se po pokroviteljstvu hrvatske Vlade, a nakana mu je i pred hrvatskim građanima osvijestiti našu kulturnu i religijsku različitost i pokazati ju kao poticajan primjer zajednici europskih naroda i širem svijetu.

Organizatori podsjećaju da se skup djelomice nadovezuje i na konferenciju *Mawaid / Rendez-vous pour le Dialogue Euro-Arabe* koja je od 9. do 10. prosinca prošle godine održana u Parisu kako bi se unaprijedio dijalog Europe s arapsko-muslimanskim svijetom radi prinosa susretu kultura i civilizacija te izgradnji mira u današnjem svijetu.

Potporu zagrebačkome skupu u pozdravnim su riječima, među ostalim, izrazili i rektori Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatskoga katoličkog sveučilišta Damir Boras i Željko Tanjić, akademkinja Dubravka Oraić-Tolić, dekan Katoličkoga bogoslovnog fakulteta (KBF) Sveučilišta u Zagrebu Mario Cifrak te izaslanik Vlade i državni tajnik u Ministarstvu kulture Krešimir Partl.

Sadržajno je skup usredotočen na tri velike cjeline - važnost multikulturalnoga i međureligijskoga dijaloga u globaliziranome svijetu, sociološki i pravni izazovi multikulturalnosti, te suživot, dijalog i suradnja u hrvatskome društvu.

Međuinstitucionalna suradnja, interdisciplinarnost i senzibilizacija hrvatskoga društva

Član Programskoga i organizacijskog odbora i pročelnik Katedre za fundamentalnu teologiju doc. dr. Tomislav Kovač istaknuo je važnost međuinstitucionalne suradnje u hrvatskome društvu državnih, gradskih i znanstvenih institucija te vjerskih zajednica, koja se očitovala i u organizaciji ovoga skupa. Njegovo stajalište dijeli i Rut Carek, članica Programskog i organizacijskog odbora i glavna tajnica Hrvatskoga povjerenstva za UNESCO pri Ministarstvu kulture.

Kovač je ukazao i na interdisciplinarnost skupa koja se ogleda u sudjelovanju 16 izlagača među kojima su teolozi, sociolozi, pravnici, predstavnici medija, Ministarstva vanjskih i europskih poslova i vjerskih zajednica. Objasnio je kako cilj organizatora nije bio "dati riječ" baš vjerskim zajednicama nego i njih senzibilizirati za ovu temu. Isto tako, rekao je, važno nam je bilo i senzibilizirati hrvatsko društvo te poslati poruke Europi i regiji o tomu kako stanje baš i nije dobro, da smo toga svjesni, ali da je naša poruka pozitivna.

U izlaganju o susretu kultura, religija i civilizacija kao nezaobilaznom izazovu 21. stoljeća ocijenio je kako se, bez razložnog uključivanja religijskoga čimbenika u društvena i politička pitanja, neće moći odgovoriti na izazove multikulturalnosti. Smatra kako "Hrvatska na neki način pomiruje napetosti jer pripada zapadnoj judeo-kršćanskoj civilizaciji, a ima elemenata i drugih civilizacijskih okruženja, kulturalno je homogena, većinski hrvatska, ali u sebi uključuje i kulturalne različitosti drugih naroda kroz dugi niz stoljeća".

Uz to, dodao je, Hrvatska je većinski katolička, rimokatolička zemlja, ali je također i prostor ekumenizma i međureligijskoga susreta, u njoj postoji i "pozitivna sekularnost" koja daje prostor religiji kao dijelu našega identiteta i kulture, a u tom kontekstu trebamo razumjeti i ugovore između Republike Hrvatske i vjerskih zajednica koje su integrirane kao kreativan čimbenik i partner u društvenom razvoju iako, dodao je, postoje i tendencije da se religija 'izbaci' iz toga odnosa kao što je to već učinilo više država.

Hrvatska je i multikulturalna, ali za razliku od multikulturalnosti koja obilježava suvremenu Europu, ona je to stoljećima, pa zato, uvjeren je Kovač, "možemo govoriti o pozitivnom iskustvu, s istina puno poteškoća, ali ga moramo njegovati osobito u vremenu negativnosti pa je važno osvješćivati hrvatsko društvo o našim različitostima u javnom obrazovanju, posredstvom medija, u političkom govoru i djelovanju, ali i u samim vjerskim zajednicama koje su često izolirane jedna od druge".

Pitanja o identitetu počinju onda kada je on ugrožen

Rektor Tanjić govorio je o temi odnosa religije, kulture i identiteta uz ogradu kako je tema doista široka. Smatra kako nam se često događa kada govorimo o kulturnim politikama, pa i u kontekstu međureligijskoga dijaloga, da zaboravljamo i na neki način ne polazimo od toga da je osobe u svojoj integralnosti, poštujući njezine materijalne i duhovne dimenzije, temelj shvaćanja kulture i da kultura nije samo pitanje hoće li se ostvariti određeni produkt ili način razmišljanja već je ona ključni temelj na kojemu ljudi dostižu svoju punu humanost.

"Naravno, povijesno su religija i kultura bile ujedinjene na organski i konstitutivan način što je danas 'izmaknulo' te se moramo pitati kako to ostvariti i ponovno u balansu povezati to religijsko i kulturno, umjesto da idu potpuno odvojenim pravcima kako je to sada u našem civilizacijskom krugu", istaknuo je.

S tim u vezi podsjetio je na riječi pape Pavla VI. kako je "najveća drama 20. st. potpuni rascjep između Evandjelja i kulture" što, ocijenio je Tanjić, "čini isto i religiji i kulturi pa se one zatvaraju svaka u svoj prostor".

Za njega je glavni izazov što smo zaboravili da je "glavna zadaća kulture odgoj u službi duhovnosti i moralne kulture što se ne trebamo bojati reći, iako nekada izgleda kao da o tomu nije politički korektno govoriti".

Rekao je da kada se počinjemo propitivati o identitetu, to onda znači da je on ugrožen.

Kako pronaći balans i izbjeći divinizaciju pojedinih koncepcija

Podsjetio je kako smo u mišljenju unutar filozofije i sociologije kada se govori o identitetu pribjegli trima odrednicama - univerzalističkoj, komunitarnoj i postmodernoj. U kratkoj elaboraciji tih odrednica, napomenuo je kako univerzalistička ističe razlike i stalno ih potiče uz istovremeno širenje općih vrijednosti koje su jedine sposobne garantirati suživot različitim opcija i naroda jer, bez potvrđivanja razlika na temelju zajedničkih vrijednosti nastaje prostor za mržnju i rat, a ne za pravo na razliku što je, smatra Tanjić, važna dimenzija.

Komunitarni pristup pak stavlja naglasak na vrijednostima malih izvornih kultura koje podupiru različitost kultura kao način rješavanja problema, dok nasuprot tomu, postmoderni pristup smatra da treba izbjeći i govor o općim i o pojedinačnim identitetima i sve treba graditi na autonomiji pojedinca.

Iako, rekao je Tanjić, u našem društvu znamo da je i to dio istine, problem nastaje kada se dio politika gradi samo na radikalnoj autonomiji pojedinca jer se traže pojedinačni odgovori na cjelokupne globalne i društvene probleme. Sa svim problemima s kojima smo suočeni - ekonomskom, socijalnom i društvenom krizom tražimo zajednička rješenja, a s druge strane, svjesno ili nesvjesno, promičemo radikalni individualizam koja ide onkraj onoga što je temeljno ljudsko pravo i pojedinca potpuno odvaja od društva.

Tada se, rekao je suočavamo s temeljnim problemom koji je već jasno naznačio papa Ivan Pavao II. da - ili mislimo čovjeka kako ga je mislio prošli totalitarni sustav da su država i društvo potpuno ispred pojedinca ili kao današnja strategija da je pojedinac u potpunosti odvojen od društvenoga konteksta i zapravo ga se ne može staviti ni u kakve odrednice.

Ocijenio je da je jedna od najvažnijih izazova za sve naše politike, za odnos prema religiji, kulturi i identitetu, kako pronaći balans između svih spomenutih dimenzija i izbjeći napast divinizacije određenih koncepata na koje smo navikli ili njihovo potpuno napuštanje.

Predstavnik UNESCO-va Regionalnog ureda za znanost, kulturu i obrazovanje u Veneciji Igor Kitaev govorio je o implementaciji dvaju specifičnih UNESCO-vih projekata u Bosni i Hercegovini u razdoblju od 2009. do danas. Riječ je o projektima - "Unaprjeđenje kulturnog razumijevanja u BiH" i "Dijalogu za budućnost - Promociji suživota i raznolikosti u BiH".